

Tavaszi (leporélló)

Szekeres Gabriella

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Képi ábrázolás szak, Képgrafika szakirány, III. évfolyam

Témavezetők: Eszik Alajos DLA, óraadó oktató,

Szűj Kamilla doktorandusz, óraadó oktató

A Tavasz című grafikai sorozat elkészítésének alapötletét a tágabb értelemben vett térkép fogalma adta, ahogyan a Térkép című egyedi grafikai megoldással elkészített sorozatban is. Ilyen elgondolásban nem csak a földrajzi térképek tartoznak a témához, de minden élő vagy élettelen, szervezeti felépítéssel rendelkező hálózat, szövedék, rács, mely bizonyos pontokat köt össze, vagy útvonalat rejt magában.

Az alkotás folyamatát egy gyűjtőmunkával kezdtem, melyben először gondolatok szintjén fogalmaztam meg, hogy mi illeszthető be a témakörbe. Így többek között a mozgással kapcsolatos megoldások is felmerültek, mint például a labda mozgása egy labdajátékban vagy az emberi gesztusok, a jelelés, illetve maga az írás, itt gondolhatunk a kézírásra, a gépelésre vagy a vakírásra is.

A munkámban végül a számítógépes billentyűzetet vettem kiinduló pontnak. A vázlataimban számsorokat és betűsorokat írtam le összekötő vonalhálózat segítségével, nélkülözve a betűk vagy a számok lejegyzését. Egy adott felépítésű klaviatúrát vázoltam fel, és a másodlagos billentyűket (Caps lock, Alt, Ctrl) elhagyva, de az írásjeleket megtartva (vessző, pont, kötőjel, szóköz) az emberi ujjak mozgását követtem, ahogyan egy összefüggő szöveget képez le az elektronikus írásjelek segítségével. A gépírás során bekövetkező két kéz együtműködésén alapuló szimultán mozgást egy kezes, illetőleg egy ujjas gépelésre egyszerűsítettem le. A betűk megkettőzését, azaz egy billentyű kétszer egymás utáni lenyomását azonban nem kerültem ki. Ez a mozzanat egy gyorsabb ritmusú rezonanciában jelenik meg a vonalhálózaton belül; egymáshoz igen közelálló, de mégis különálló pontokként köti össze az egymás után bekövetkező két azonos karaktert.

A kísérleteimhez felhasznált írásos anyagok József Attila Ringató és Medáliák című verse, illetve a 2013-as évi ötös lottó nyertes számai a 40. héttel bezárólag, valamint a Fibonacci sorozat, melyekből egyedi grafikai sorozat készült.

Mivel írásunk és a mozgásunk ugyanolyan strukturált térképet alkot, mint a természetes és mesterséges utakkal szabdaltnak bolygónk vagy az érrendszerrel behálózott testünk, kísérleteim során hasonló, rendszerezett és tartalmat közvetítő hálót kaptam. Az ujjaim információt adó egészzé gyűjtötték a kuszának tűnő betű-és számhalmaz fontos részeit. Bár a gépelés sebessége a beszéd ritmusával ellentétben független a megértéstől, mégis mindkettő az emberi készségen múlik. A karakterek sorozatba

illesztésének szisztémája bonyolult, akkor nyer értelmet, ha irányt adunk neki egy rendszeren belül. A térképem egy pontból indul ki, és azokon a jelentéssel bíró részeken keresztül, melyek egymásra rakódnak, láncolatba rendeződik, végül eljut egy sokadik, végső pontba, ezzel kapcsolatot teremtve az "ismeretlen", a "csend", a "kérdés" és a "mondanivaló", az "értelem", a "tudott" között. Így kelhet életre József Attila vagy Szabó Lőrinc verse, esetleg egy nyerő számsor egy szövevényes vonalhalmazból.

Sokszorosító grafikában végül **Szabó Lőrinc** nyolc soros, **Tavaszi** című poémája került feldolgozásra. A vers egyértelműen alkalmas volt a szöveg-képviszonyok illetően feldolgozására. Rövidsége okán átlátható, párbeszéd jellege miatt sorozatba foglalható, a benne lévő megszemélyesítések lehetőséget adnak a szöveg és kép tartalmi összefüggéseinek megjelenítésére is.

A költő a tavasz ébredését verselte meg két megszemélyesített természeti szimbólum beszélgetésén keresztül. A képalkotásban a narráció nem vesz részt, pusztán *Nap* és *Vén Rigó* tereferéje látható ("Mi az?"-"Tavaszi"/"Megjött?"-"Meg ám!"/"Szeretsz?" - "Szeretlek!"/"Akkor hát szép lesz a világ?" - "Még szebb és boldogabb!"). Az egyes lapokon egy kérdés és egy felelet jelenik meg képi és szöveges ábrázolásban is. A kérdés, melyet *Vén Rigó* tesz fel, fekete színnel jelenik meg a lapon, a felelet, melyet *Nap* ad, vörössel szerepel a lapon. A két szín választásánál fontosnak tartottam, hogy tiszta, keveretlen alapszíneket használjak, így esett a választásom a fekete és a piros színre, utalva a munka szöveges alapvetésére, a könyv és illusztráció kettős fogalmára és reflektálva a két természeti szimbólum ábrázolási hagyományaira. A *vörös Nap* az éltető, lüktető, izzó, regnáló, mindentudó, ciklikus és a *fekete Vén Rigó* az elmúló, bizakodó, jelentéktelenebb, feltételes szabadsággal rendelkező fél.

A térkép témára utalva kapott helyett a lapokon a szöveges rész. A különböző színnel jelölt vonalakra magyarázatként szolgálnak. A képi és szövegértékű foltok a japán művészet szöveg-képalkotásának tanulmányozása alapján kerültek egymással viszonyba. Az egymással rímelő, hasonló hangzású sorok a képi kifejezésben is igazodnak egymáshoz, ezért gyakori, hogy a lapokon a vörös és fekete vonalhálók fedésben állnak egymással. *Vén Rigó* kérdésére *Nap* megfelelőesszerűen felel, így az egyes mondatok képi megfogalmazása harmonikus és analógiában haladnak. Azonban

a vers végkifejletében, kirajzolódik *Nap* és *Vén Rigó* végzetes, hierarchikus viszonya, s ez az utolsó grafikai lapon egy sűrű, rezonáló, hajsztát sejtető vonalrendszerben egyesül.

A sokszorosító grafikai eljáráshoz a fóliakarcot választottam. A technika a hidegtűhöz áll a legközelebb, hiszen nélkülözi a maratási eljárást, nem igényel metsző szerszámokat, de mélynyomásként alkalmazható. Az eljáráshoz nyolc darab lekerekített sarkú, 1 mm vastagságú, 21×30 cm területű műanyaglap állt rendelkezésemre, melyre csiszolás és alapozás nélkül vihettem fel a felrajzolandó ábra negatívját.

A grafikai lapok vázlataihoz felvázoltam egy leegyszerűsített billentyűzetet, majd azt sablonként használva betűről betűre, a vonalhálózat letisztultsága érdekében, vonalzó mentén húztam az ábrákat, a fóliába pedig karctűvel mélyítettem bele. Minden vázlaton szerepelt a szöveges rész is, saját kisbetűs kézírással, amely minden grafikai lapon ugyanott szerepelt, fenntartva a területet a párbeszéd utolsó feleletváltásának hosszához, illetve rajzi megjelenésének kiterjedéséhez és sűrűségéhez.

A felfestékezés és kitörlés után következett a nyomtatás, amelynél fontos volt a pontos illesztés, hiszen egy nyomaton a nyomtatási fázis kétszer történt meg: egyszer vörössel és egyszer feketével. Annak érdekében, hogy ne csússzanak el a nyomtatások egymástól, jelölő sablont szerkesztettem és ezáltal minden nyomtatásnál, a papírnak ugyanarra a részére került a fóliák által közvetített ábra és szöveg. A festék és a papír száradása nyomatonként két napot vett igénybe. Minden fóliadúcról négy nyomás történt, ezekből válogattam ki a legjobbkat, melyek keretezésre kerültek.

A keretezést magam végeztem. Ebben a munkafázisban fontos szempont volt, hogy idézzek az irodalmias jellegből, s ezáltal teljessé tegyem a kész munkát. Szabó Lőrinc vonatkozó versének játékossága és meseszerűsége a gyermekkorra emlékeztet, ezért alkalmaztam a gyermekkönyvek sajátos formáját, a leporellót, amellyel a nyomatok sorozata egyben felfoghatóvá, szétszakíthatatlanná és felcserélhetetlenné váltak. A leporelló készítéshez sörálátét kartont és vászonszalagot használtam fel. Az egyes oldalak mérete: 35×50 cm. A keret-kivágatok követik a grafikai lapok tulajdonságait; felül lekerekített sarkokkal, alul a nyomtatás címsorának megfelelően derékszögben metszett sarkokkal.

Munkám során közelebb vittek a végeredményhez Sol LeWitt, Jorinde Voight, és Tarr Hajnalka néhány vonatkozó munkájának tanulmányozása, valamint a japán fametszetek.

Térkép (egyedülálló grafika)

Szekeres Gabriella

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Képi ábrázolás szak, Képgrafika szakirány, III. évfolyam

Témavezetők: Eszik Alajos DLA, óraadó oktató,

Szűj Kamilla doktorandusz, óraadó oktató

A Térkép című egyedi grafikai sorozat elkészítésének alapötletét - csakúgy, mint a Tavasz című sokszorosító grafikai eljárással elkészített sorozatnál is - a tágabb értelemben vett térkép fogalma adta. Ilyen elgondolásban nem csak a földrajzi térképek tartoznak a témához, de minden élő vagy élettelen, szervezeti felépítéssel rendelkező hálózat, szövedék, rács, mely bizonyos pontokat köt össze, vagy útvonalat rejt magában.

Mivel írásunk és a mozgásunk ugyanolyan strukturált térképet alkot, mint a természetes és mesterséges utakkal szabdalts bolygónk vagy az érrendszerrel behálózott testünk, kísérleteim során hasonló, rendszerezett és tartalmat közvetítő hálót kaptam. Az ujjaim információt adó egészszé gyűjtötték a kuszának tűnő betű-és számhalmaz fontos részeit. Bár a gépelés sebessége a beszéd ritmusával ellentétben független a megértéstől, mégis mindkettő az emberi készségen múlik. A karakterek sorozatba illesztésének szisztémája bonyolult, akkor nyer értelmet, ha irányt adunk neki egy rendszeren belül. A térképem egy pontból indul ki, és azokon a jelentéssel bíró részekeken keresztül, melyek egymásra rakódnak, láncolatba rendeződik, végül eljut egy sokadik, végső pontba, ezzel kapcsolatot teremtve az "ismeretlen", a "csend", a "kérdés" és a "mondanivaló", az "értelem", a "tudott" között. Így kelhet életre József Attila vagy Szabó Lőrinc verse, esetleg egy nyerő számsor egy szövevényes vonalhalmazból.

Az alkotás folyamatát egy gyűjtőmunkával kezdtem, melyben először gondolatok szintjén fogalmaztam meg, hogy mi illeszthető be a témakörbe. Így többek között a mozgással kapcsolatos megoldások is felmerültek, mint például a labda mozgása egy labdajátékban vagy az emberi gesztusok, a jelelés, illetve maga az írás, itt gondolhatunk a kézírásra, a gépelésre vagy a vakírásra is.

A munkámban végül a számítógépes billentyűzetet vettem kiinduló pontnak. A vázlataimban számsorokat és betűsorokat írtam le összekötő vonalhálózat segítségével, nélkülözve a betűk vagy a számok lejegyzését. Egy adott felépítésű klaviatúrát vázoltam fel, és a másodlagos billentyűket (Caps lock, Alt, Ctrl) elhagyva, de az írásjeleket megtartva (vessző, pont, kötőjel, szóköz) az emberi ujjak mozgását követtem, ahogyan egy összefüggő szöveget képez le az elektronikus írásjelek segítségével. A gépírás során bekövetkező két kéz együttműködésén alapuló szimultán

mozgást egy kezes, illetőleg egy ujjas gépelésre egyszerűsítettem le. A betűk megkettőzését, azaz egy billentyű kétszer egymás utáni lenyomását azonban nem kerültem ki. Ez a mozzanat egy gyorsabb ritmusú rezonanciában jelenik meg a vonalhálózaton belül; egymáshoz igen közelálló, de mégis különálló pontokként köti össze az egymás után bekövetkező két azonos karaktert.

A kísérleteimhez felhasznált írásos anyagok József Attila *Ringató* és *Medáliák* című verse, illetve a 2013-as évi ötös lottó nyertes számai a 40. héttel bezárólag, valamint a Fibonacci sorozat, melyekből egyedi grafikai sorozat készült. Kísérleteimet először A4-es méretű lapon, ceruzával folytattam le, majd áttértem B2-es valamint B1-es méretű lapokra, illetve színes golyóstollra (vörös és fekete) és színes szövegkiemelő filcre (sárga és rózsaszín), mely vibrálóvá tette az ábrázolást.

A képi megjelenítésre átírt József Attila versek egy lapon, B2-es, azaz 50×70-es méretben készültek el. A *Ringató* nyolc soros szövegének képi átírása vízszintesen erőteljes nyomatóékkot kapott, amely - bár a verscímbe rejtező mozgásformát bámulatosan hű módra tükrözve lendül a vonal jobbra és balra többször is, - vertikálisan eltúlzott kompozíciót hoz létre, mely a kép feszültségének rovására ment. Ennél a poémánál még teljesebben kibontakozó formában jelenik meg a *Medáliák* versgyűjtemény 12. része, amely 4 soros. Karakterszámát vizsgálva hasonló eredményt értem el, mint a *Ringatóval*, ellenben hiányzott belőle annak felületet átszelő, horizontális hangsúlya.

A számsorokkal hasonlóképpen jártam el. Az *ötös lottó nyertes számainak* képi leírását B1-es méretben, azaz 100×70 cm-es méretben készítettem el, s a számokat leíró billentyűzetten elválasztó billentyűként a jobb alsó sarokban elhelyezkedő 'Enter'-t iktattam be, ezáltal azon a területen igen sűrű lett a ceruzás vonalháló. A *Fibonacci sorozatot* (jelen esetben 0 és 17.711 közötti számsort) azért választottam, mert az aranymetszés fontos geometriai szabályát foglalja magába. Ennél a lineáris szövedéknél továbbléptem és két színnel, ugyanazt a számsort kétszer jelenítettem meg azzal a különbséggel, hogy egyszer a billentyűzet jobb alsó sarkában lévő "Enter"-hez, másszor a bal alsó sarkában lévő "vessző"-höz vezettem vissza a számok elválasztására, s emiatt két pontban sűrűsödő vonalszövedék jött létre.

A Térkép sorozat intézményi verseny-kiállításra szánt darabjaiból csak egy tudta képviseltetni magát, ezért az országos versenyre a *Medáliákat*, mint egyedüli munkát nevezem. A továbbiakban a Térkép című, egyedülálló grafikai lap alatt mint **József Attila Medáliák' 12** című versrészlete alapján készített munkát értem.

A grafikai lapok vázlataihoz felvázoltam egy leegyszerűsített billentyűzetet B2-es méretben, majd azt sablonként használva betűről betűre felrajzoltam a vonalhálózatot, melyben használtam a jelzőket és sorokat elválasztó vesszőket, valamint a versvégi kötőjelet is. A rajz szabad kézzel készült, mert fontosnak tartottam az egyéni kézjegy beiktatását. Ezen túlmenően szöveges rész is szerepel a lapon, ez pedig a költemény szerzője és címe, saját kisbetűs kézírással. A Tavasz című, sokszorosító grafikai eljárással készült sorozatnál fontos volt a vonalzó mentén meghúzott, letisztult vonalhasználat, a nagy méretű egyedi rajzok esetében azonban a szabadabban törekvő utakat láttam megfelelőnek.

A Térkép című munka egyben alá is támasztja a Tavasz című sorozatot. A *Térkép* vonalszövedéke és a betűk fekete rajztollal készültek, de alattuk, terveimnek megfelelően látható maradt a felskiccelt ceruzás vonalstruktúra. Így a szemnek érthető és követhető módon feltárul többek között a számítógépes billentyűzet vázlatos alakja is. A *Térkép* nem kapott paszpartut, csak keretet, ezért a képi és szöveges ábrázolás papírlapon való elhelyezése kiserkesztett. A szerkesztés és a mérések adatai, az ideiglenesen felvitt ceruzanyomok, a billentyűk szabványméretének a papír bal felső sarkában megrajzolt sablonja és a költemény szerzője, címe alatt meghúzott írásvezető vonal mind halványan bújnak meg a gyémántformára emlékeztető hálós alakzat alatt.

Nem törekedtem arra, hogy a billentyűzet kiserkesztett középpontjába húzzam a vonalakat, mert abban az esetben egyrészt a betűkettőzések ritmikája elvész, másrészt az egymás után beérkező lineáris formák ugyanazon a ponton való megfordulása külön alakzatokat hozott volna létre a vonalszövedéken belül, ami önálló képi elemmé vált volna. Azzal, hogy például nem az 'A' billentyű négyzetének középpontjába húztam a vonalat 20 esetben, hanem a billentyű négyzetének teljes felületét igénybe vehettem (és hasonlóan az egyéb igen gyakran leütött billentyű; 'Space', 'R', 'É', stb. esetében) az ábrázolás teljesebbé vált, struktúrája változatosabb, egyedibb maradt.

Munkám során közelebb vittek a végeredményhez Sol LeWitt, Jorinde Voight, és Tarr Hajnalka néhány vonatkozó munkájának tanulmányozása, valamint a japán fametszetek.